

Państwowa Szkoła Muzyczna I st. im. Janiny Garści w Jeleniej Górze

PROGRAM NAUCZANIA

do przedmiotu

SKRZYPCE

Cykl 4 letni

Nr 14/2023/2024

1. Wstęp	4
2. CELE KSZTAŁCENIA - WYMAGANIA OGÓLNE	5
2.1 Umuzycznienie i rozbudzenie wrażliwości muzycznej zdefiniowano zakładki.	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
2.2 Poznanie podstaw teoretycznych w zakresie gry na instrumencie zdefiniowano zakładki.	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
2.3 Kształcenie podstawowych umiejętności gry na instrumencie zdefiniowano zakładki.	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
2.4 Przygotowanie do samodzielnej pracy nad repertuarem zdefiniowano zakładki.	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
2.5 Przygotowanie do występów publicznych zdefiniowano zakładki.	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
3. CELE KSZTAŁCENIA - WYMAGANIA SZCZEGÓŁOWE	6
3.1. Umuzycznienie i rozbudzenie wrażliwości muzycznej	6
3.2. Poznanie teoretycznych podstaw w zakresie gry na instrumencie	6
3.3 Kształcenie podstawowych umiejętności gry na instrumencie	6
3.4 Przygotowanie do samodzielnej pracy nad utworem	7
3.5 Przygotowanie do występów publicznych	7
3.6 Przygotowanie do aktywnego uczestnictwa w życiu artystycznym	7
4. MATERIAŁ NAUCZANIA	8
4.1. Treści ogólne	8
4.2. Treści szczegółowe	8
4.3 Formy sprawdzania osiągnięć ucznia	154
4.4 Opis osiągnięć po zakończeniu etapu edukacyjnego	15
4.5 Kryteria oceniania	176
5. KOMENTARZ DO REALIZACJI PROGRAMU NAUCZANIA	19
5.1. Ogólna koncepcja	19
5.2. Wskazówki metodyczne	19
Zakończenie	20
Bibliografia	21

1. Wstęp

- 1. Autor:** mgr Łukasz Ślubowski
- 2. Nazwa szkoły:** Państwowa Szkoła Muzyczna I st. im. Janiny Garści
- 3. Etap edukacyjny:** pierwszy
- 4. Przedmiot:** skrzypce

2. CELE KSZTAŁCENIA - WYMAGANIA OGÓLNE

1. Przystwojenie wiedzy z zakresu instrumentu głównego – skrzypiec.	2. Wykształcenie podstawowych umiejętności gry na instrumencie.	3. Prezentacja publiczna.	4. Funkcjonowanie w środowisku artystycznym.
Treści nauczania		Kryteria weryfikacji	
1. Przystwojenie wiedzy z zakresu instrumentu głównego – skrzypiec.			
		Uczeń:	
1) zasady bezpieczeństwa i higieny pracy;	1) określa warunki bezpieczeństwa i higieny pracy; 2) omawia czynniki wpływające na bezpieczeństwo.		
2) historia instrumentu i wiedza w zakresie literatury przedmiotu;	1) omawia w zarysie historię skrzypiec; 2) wymienia reprezentatywne utwory skrzypcowe oraz ich kompozytorów z różnych epok; 3) wymienia wybitnych skrzypków o znaczącym dorobku artystycznym.		
3) budowa i pielęgnacja instrumentu;	1) nazywa elementy budowy skrzypiec i smyczka oraz określa zasady ich pielęgnacji; 2) dba o regularną wymianę strun i włosia, utrzymuje w czystości instrument i smyczek.		
4) technika wykonawcza.	1) omawia warsztat wykonawczy; 2) opisuje możliwości techniczne instrumentu; 3) wskazuje podstawowe czynniki mające wpływ na intonację.		
2. Wykształcenie podstawowych umiejętności gry na instrumencie.			
		Uczeń:	
1) aparat gry;	1) prezentuje poprawny aparat gry; 2) kontroluje prawidłową postawę, ułożenie rąk i palców podczas gry.		
2) technika gry;	1) stosuje różne sposoby efektywnego przygotowania do gry; 2) posługuje się różnorodnymi technikami artykulacyjnymi, dynamiką, agogiką oraz potrafi modulować barwę dźwięku z zachowaniem prawidłowej intonacji; 3) dysponuje biegłością techniczną pozwalającą na swobodne wykonywanie utworów.		
3) interpretacja;	1) interpretuje utwory zgodnie ze stylem danej epoki i ich budową formalną pod kierunkiem nauczyciela; 2) wykazuje się w grze muzykalnością i wrażliwością artystyczną.		
4) specjalistyczna terminologia, notacja muzyczna;	1) posługuje się specjalistyczną terminologią; 2) realizuje zasady notacji muzycznej; 3) czyta nuty a vista.		
5) samodzielna praca;	1) przestrzega zasad bezpieczeństwa i higieny pracy; 2) realizuje proces ćwiczenia poszczególnych elementów warsztatu według wskazówek nauczyciela; 3) kontroluje własną grę podczas ćwiczenia; 4) potrafi ocenić jakość wykonywanych zadań; 5) stosuje w działaniach praktycznych wiedzę z zakresu przedmiotów teoretycznych; 6) stosuje różne sposoby zapamiętywania tekstu nutowego; 7) korzysta z narzędzi pomocnych w ćwiczeniu; 8) planuje i organizuje systematyczną pracę.		
6) współpraca.	1) realizuje zadania artystyczne w grze z innymi uczniami i lub nauczycielem; 2) dostosowuje sposób gry do składu i aparatu wykonawczego, charakteru utworu oraz roli wykonywanej partii; 3) współpracuje z akompaniatorem.		
3. Prezentacja publiczna.			
		Uczeń:	
1) praktyka estradowa;	1) koncentruje się podczas występu; 2) opanowuje treść;		

	3) stosuje zasady poprawnego zachowania podczas publicznej prezentacji; 4) wykonuje z pamięci część utworów ze swojego repertuaru.
2) prezentacja w mediach cyfrowych.	1) korzysta z technologii informacyjnej i komunikacyjnej w realizacji zadań artystycznych; 2) obsługuje sprzęt elektroniczny umożliwiający rejestrację swojej gry.
4. Funkcjonowanie w środowisku artystycznym.	
	Uczeń:
1) rozwój artystyczny i zawodowy;	1) analizuje własne kompetencje; 2) aktualizuje swoją wiedzę i rozwija umiejętności; 3) wykorzystuje różne źródła informacji w celu doskonalenia umiejętności; 4) dokumentuje i archiwizuje własne dokonania twórcze; 5) aktywnie uczestniczy w życiu artystycznym.
2) etyka zawodowa.	1) przestrzega zasad etycznych oraz utrzymuje właściwe relacje w środowisku; 2) przyjmuje odpowiedzialność za powierzone zadania artystyczne.
WARUNKI NIEZBĘDNE DO REALIZACJI KSZTAŁCENIA 1. Sala lekcyjna dostosowana akustycznie, o należyтым poziomie wilgotności powietrza. 2. Wyposażenie sali: fortepian lub pianino, pulpit, lustro, metronom. 3. Wyposażenie szkoły: sprzęt audiowizualny. 4. Sala koncertowa lub kameralna.	

3. CELE KSZTAŁCENIA - WYMAGANIA SZCZEGÓŁOWE

3.1. Umuzycznienie i rozbudzenie wrażliwości muzycznej

Uczeń:

- rozwija muzyczne zainteresowania poprzez uczęszczanie na koncerty, słuchanie muzyki z nagrań, poznaje wybrane pozycje z literatury wiolinistycznej;
- uczestniczy w życiu muzycznym szkoły i środowiska;
- odróżnia i definiuje podstawowe gatunki muzyki (muzyka klasyczna, ludowa, rozrywkowa, jazz);
- uczestniczy w różnych formach muzykowania zespołowego;
- przestrzega zasad dobrego wychowania.

3.2. Poznanie teoretycznych podstaw w zakresie gry na instrumencie

Uczeń:

- dysponuje podstawowym zasobem terminów i pojęć niezbędnych do odczytania zapisu muzycznego;
- zna i stosuje podstawową notację właściwą dla skrzypiec: oznaczenie strun, palcowanie, kierunki prowadzenia smyczka;
- zna i stosuje podstawowe oznaczenia wykonawcze w zakresie agogiki, dynamiki i artykulacji;
- wykazuje się podstawową wiedzą dotyczącą budowy skrzypiec i smyczka, umie nazwać ich poszczególne części;
- korzysta ze źródeł i pomocy naukowych, takich jak: metronom, słowniczek muzyczny, encyklopedie, Internet.

3.3 Kształcenie podstawowych umiejętności gry na instrumencie

Uczeń:

- wykazuje umiejętność prawidłowego ułożenia prawej i lewej ręki oraz prawidłowego wydobycia dźwięku przy zachowaniu swobodnego aparatu gry;
- samodzielnie stroi instrument, dba o jego czystość i należyty stan techniczny;
- stosuje właściwy podział smyczka (gra całym smyczkiem oraz jego poszczególnymi częściami);
- wykorzystuje różne rodzaje artykulacji i smyczkowania;
- posługuje się techniką dwudźwiękową i akordową;
- posługuje się techniką przygotowawczą;
- gra w pozycjach - do ósmej;
- zna budowę gam durowych i molowych oraz pasaży; potrafi je rozpoznać i wykonać;
- różnicuje wibrację i kształtuje dźwięk zgodnie ze stylem wykonywanego utworu;
- realizuje przebieg muzyczny z dbałością o jakość dźwięku, intonację i rytm;
- posiada umiejętność wykonania trylu, mordentu, ozdobników, flażoletów naturalnych oraz flażoletów sztucznych;
- stosuje w grze frazowanie;
- transponuje proste tematy muzyczne, wykonując je od podanego dźwięku;
- gra ze słuchu proste przebiegi melodyczne;
- poprawnie odczytuje a vista prosty utwór w wolnym tempie

3.4 Przygotowanie do samodzielnej pracy nad utworem

Uczeń:

- samodzielnie realizuje opracowany z pedagogiem plan pracy nad utworem;
- zna i stosuje metody efektywnego ćwiczenia;
- posiada umiejętność świadomego i systematycznego ćwiczenia oraz korygowania błędów;
- rozwiązuje problemy m.in. poprzez realizowanie wskazówek nauczyciela;
- samodzielnie odczytuje prosty zapis nutowy;
- kontroluje na bieżąco jakość dźwięku, intonację i rytm.

3.5 Przygotowanie do występów publicznych

Uczeń:

- zdobywa praktykę estradową poprzez udział w koncertach, audycjach, popisach, przesłuchaniach i egzaminach;
- realizuje na estradzie założenia muzyczno-wykonawcze: stosuje właściwą artykulację i dynamikę, dba o estetykę i jakość dźwięku, a także o ogólny wyraz artystyczny;
- zna i stosuje różne techniki zapamiętywania utworów;

- współpracuje z pianistą-akompaniatorem oraz z współwykonawcami w zespole.

3.6 Przygotowanie do aktywnego uczestnictwa w życiu artystycznym

Uczeń:

- ocenia słuchany utwór i jego wykonanie;
- poszerza swoją wiedzę, m.in. słuchając nagrań i czytając literaturę fachową, a także korzystając z technologii informacyjnej i komunikacyjnej;
- uczestniczy w audycjach, koncertach, wystawach i innych wydarzeniach kulturalnych.

4. MATERIAŁ NAUCZANIA

4.1. Treści ogólne

1. Podstawowa wiedza w zakresie historii instrumentu, budowy instrumentu i jego części, obsługi oraz konserwacji.
2. Podstawy prawidłowego aparatu gry (prawidłowa postawa, ułożenie rąk, właściwy sposób wydobywania dźwięku).
3. Wybrane elementy techniki gry.
4. Podstawy interpretacji utworu zgodnej z zapisem, budową formalną i elementami stylu.
5. Zasady notacji właściwej dla danego instrumentu oraz techniki czytania a vista łatwych utworów.
6. Przygotowanie do samodzielnej pracy nad łatwym utworem w zakresie poprawnego odczytania tekstu nutowego, ćwiczenia i korygowania błędów.
7. Przygotowanie do praktyki estradowej, z uwzględnieniem podstawowych elementów obycia estradowego, m.in. w zakresie technik opanowania pamięciowego utworu oraz koncentracji i pokonywania tremy.
8. Podstawowe formy muzykowania zespołowego.
9. Literatura muzyczna dla danego instrumentu, dobrana przez nauczyciela w zależności od możliwości ucznia i z uwzględnieniem jego preferencji.
10. Program na zakończenie etapu edukacyjnego.

4.2. Treści szczegółowe

Klasa I

Zadania techniczne:

- podstawowe wiadomości związane z historią skrzypiec
- budowa oraz części składowe skrzypiec i smyczka
- zasady konserwacji skrzypiec
- prawidłowy aparat gry: postawa, trzymanie skrzypiec, układ rąk, ruchy grającego
- uchwyt smyczka
- system nutowy, aplikatura I i III pozycji
- podstawowe techniki wydobywania dźwięku: arco i pizzicato

- prawidłowe prowadzenie smyczka,
- umiejętność gry dolną i górną częścią smyczka,
- kombinacje całego smyczka z jego górną i dolną połową,
- prawidłowe działanie palców lewej ręki.
- pracy nad biegłością: granie szesnastek w tempie umiarkowanym
- łatwe dwudźwięki, głównie z pustymi strunami
- artykulacja: detache – szesnastki, martele – ćwierćnuty, legato do 4 szesnastek w tempie umiarkowanym
- elementy techniki przygotowawczej lewej i prawej ręki
- dynamika: piano, mezzoforte , forte
- najprostsze gamy mollowe i durowe oraz pasaże do 3 znaków przykluczowych włącznie

Proponowana literatura (do wyboru):

Gamy:

- E. Umińska – Studium gam i pasaży na skrzypce cz. I
- W. Krotkiewski - Gamy i pasaże na skrzypce cz. I

Szkoły i ćwiczenia:

- A. Cofalik – Skrzypcowe ABC
- K. Radionow - Szkoła gry na skrzypcach
- J. Jordanowa - ABC skrzypcowe cz. I
- A. Schmidt -Początki nauczania gry na skrzypcach. Problemy i sposoby ich rozwiązywania.
- J. Mieksin, Z. Ostalczyk - Łatwe dwudźwięki
- H. Schradieck - Ćwiczenia palcowe cz. I
- H. Schradieck H. – Ćwiczenia palcowe na ugruntowanie różnych pozycji

Etiudy:

- I. Dubiska – Wybór etiud skrzypcowych w I pozycji
- F. Wohlfahrt – Etiudy op. 45 i op. 74
- K. Fortunatow – Etiudy na zmiany pozycji
- N. Bakłanowa – 16 ćwiczeń

Zbiory utworów:

- Iwan E. – Ładnie Gram na skrzypcach
- D. Obijalska, Wawruk – Skrzypiące nutki
- Ch. Dancla - Mała Szkoła melodii op.123
- K. Fortunatow – Młody skrzypek cz. I
- I. Garztecka / St. Jarzębski - Utwory sławnych kompozytorów
- T. Zacharina - Zbiorek tańców i melodii (łatwiejsze)
- J. Garścia -10 drobiazgów na skrzypce
- J. Rakowski J. – Z dawnych czasów

Koncerty:

- H. Sitt – Concertino uczniowskie nr 1 C - dur
- O. Rieding - Koncert h - moll op.35
- W. Kozakowski – „Dziecięce Concertino”
- F. Kuchler – Concertino G - dur op. 11

Roczne minimum materiału nauczania:

- gamy i pasaże przez dwie oktawy
- 4 etiudy
- 2 utwory z towarzyszeniem fortepianu lub I cz. koncertu

Klasa II

Zadania techniczne:

- praca nad aparatem gry
- utrwalanie pozycji I - III
- wprowadzenie II, IV i V pozycji, notacja i aplikatura
- proste wejścia do VI i VII pozycji na strunie E
- dwudźwięki (zwłaszcza 6w 3 i 4 palcem oraz 3m 4 i 2 palcem),
- dalsza praca nad biegłością,
- chromatyka,
- artykulacja: detache, legato (12 -16 szesnastek w tempie allegro), martele, staccato, spiccato , portato
- rozwijanie biegłości: wprawki, proste tryle, etiudy i utwory biegłościowe
- nauka wibracji
- dynamika pp - ff
- gamy durowe i mollowe do 3 znaków włącznie oraz pasaże z uwzględnieniem V pozycji
- praca nad barwą dźwięku
- podstawowe formy muzykowania zespołowego: gra w duecie, trio, kwartecie

Proponowana literatura (do wyboru):

Gamy:

- E. Umińska – Studium gam i pasaży na skrzypce cz. I
- W. Krotkiewski - Gamy i pasaże na skrzypce cz. I

Szkoły i ćwiczenia:

- A. Cofalik – Skrzypcowe ABC
- H. Schradieck – Ćwiczenia palcowe na ugruntowanie różnych pozycji
- W. Krotkiewski – Ćwiczenia zmian pozycji
- W. Krotkiewski – Ćwiczenia na prawą rękę

Etiudy:

- F. Wohlfahrt – Etiudy op. 45 i op. 74
- K. Fortunatow – Etiudy na zmiany pozycji
- H. Kayser – Etiudy op. 20
- I. Dubiska – Wybór etiud skrzypcowych w I pozycji

Utwory:

- P. Czajkowski P. – Smutna pieśń
- M. Popławski – Łatwe utwory na skrzypce
- J. Haydn – Menuet
- F. Neruda F. – Kołysanka słowiańska
- M. Popławski – Łatwe utwory na skrzypce
- I. Garztecka / St. Jarzębski – Utwory skrzypcowe sławnych kompozytorów, cz. II
- Rakowski J. – Z dawnych czasów
- P. Czajkowski - Zabawa w koniki
- S. Herman - Taniec krasnoludków
- W. Walentynowicz - Leśny strumyk
- W. Krotkiewski - Polowanie
- J. B. Lully - Gawot i Musette
- G. Bacewicz - Łatwe utwory cz. I
- K. Fortunatow - Młody skrzypek cz I
- A. Goedicke - 10 utworów na skrzypce z fortepianem op. 80

Koncerty :

- A. Huber – Concertino F - dur op. 7
- A. Jańszynow – Concertino op.35
- F. Kuchler – Concertino D - dur op. 36
- O. Rieding – Koncert D – dur op. 35
- O. Rieding – Koncert G - dur op. 34
- O. Rieding - Koncert h - moll op.35
- F. Seitz – Koncert uczniowski G – dur op.13
- A. Vivaldi – Koncert G – dur op. 7 nr 2
- A. Komarowski – Concertino G - dur

Duety, trio :

- Bacewicz G. – Łatwe duety
- Mazas F. – Duety op. 38
- Geuber J. – Duety op.10
- Kwaśnik L. – Miniatury klasyczne (na troje i czworo skrzypiec)

Roczne minimum materiału nauczania:

- Gamy, pasaże i dwudźwięki z pamięci
- 8 etiud o zróżnicowanych problemach technicznych
- 4 utwory z towarzyszeniem fortepianu
- 2 koncerty (I cz. lub II i III cz.) w tym jeden z pamięci

Klasa III

Zadania techniczne:

- dalsza praca nad aparatem gry
- notacja i aplikatura VI i VII pozycji
- chromatyka i ekstensja
- następstwa tych samych dwu dźwięków

- łatwiejsze dwudźwięki legato (po 2)
- akordy
- tryl
- flażolety naturalne i sztuczne
- różnorodne smyczkowania i artykulacje: detache, legato, martele, staccato, spiccato
- gamy w trzech oktawach do 3 znaków przykluczowych włącznie z zastosowaniem rytmizacji i różnorodnych smyczkowań; tercje, seksty, oktawy.
- gamy i pasaże na jednej strunie
- doskonalenie i różnicowanie wibracji (szybka, szeroka, wąska)
- muzyczna interpretacja utworów
- czytanie a vista łatwych utworów na dwoje skrzypiec
- dalsza praca nad barwą dźwięku
- formy muzykowania zespołowego

Proponowana literatura (do wyboru):

Gamy:

- E. Umińska – Studium gam i pasaży na skrzypce cz. I
- W. Krotkiewski - Gamy i pasaże na skrzypce cz. I
- A. Cofalik – Gamy dwu-, trzy-, czterooktawowe na skrzypce

Etiudy:

- F. Wohlfahrt – Etiudy op. 45 i op. 74
- K. Fortunatow – Etiudy na zmiany pozycji
- H. Kayser – Etiudy op. 20
- I. Dubiska – Wybór etiud skrzypcowych w I pozycji
- F. Mazas – Etiudy op. 36
- J. Dont – Etiudy op. 37

Szkoły i ćwiczenia:

- H. Schradieck – Ćwiczenia palcowe na ugruntowanie różnych pozycji
- O. Sevcik – Changes of position and Preparatory Scale Studies

Utwory :

- J.F. Haendel – Largo
- A. Wroński - Kołysanka
- A. Wroński - Mazur
- Z. Noskowski – Polonez elegijny
- L. van Beethoven – Menuet G - dur
- F. Jamry, G. Bacewicz.: Mała antologia skrzypcowa: I - Dawni mistrzowie włoscy II - Dawni mistrzowie francuscy III - Dawni mistrzowie niemieccy IV - Dawni mistrzowie polscy i czescy

Koncerty:

- G. Bacewicz – Concertino
- A. Komarowski – Koncert A dur nr 2
- O. Rieding – Koncert D dur op. 25

- O. Rieding – Koncert a - moll op.21
- A. Vivaldi – Koncert G - dur (opr. Mostras)
- P. Nardini – Koncert e - moll

Sonaty:

- A. Corelli – Sonata e - moll op.5 nr 8
- A. Corelli – Sonata A - dur op. 5 nr 9
- G. F. Haendel – Sonata E – dur

Duety, trio

- J. Geuber – Duety op.10
- L. Kwaśnik – Miniatury klasyczne (na troje i czworo skrzypiec)

Roczne minimum materiału nauczania:

- gamy durowe i molowe oraz pasaże do 4 znaków, przez 3 oktawy
- dwudźwięki: tercje, seksty, oktawy do 3 pozycji
- 8 etiud
- 4 utwory z towarzyszeniem fortepianu
- 2 koncerty (I cz. lub II i III cz.) w tym jeden z pamięci

Klasa IV

Zadania techniczne:

- prawidłowy aparat gry
- chromatyka i ekstensja
- wysokie pozycje na strunie E i G
- gra w siedmiu pozycjach, dwudźwięki legato (do 4 nut), akordy łamane i jednocześnie brzmiące, tryl, mordent, tremolando, różnorodne smyczkowania i artykulacje: detache, legato, martele, spiccato, staccato, arpeggio, legato i skaczące sautille
- flażolety naturalne i sztuczne
- gamy w trzech oktawach do 4 znaków przykluczowych włącznie z zastosowaniem rytmizacji i różnorodnych smyczkowań; tercje, seksty, oktawy.
- gamy i pasaże na jednej strunie w obrębie jednej oktawy
- muzyczna interpretacja utworów
- czytanie a vista łatwych utworów na dwoje skrzypiec
- samodzielne przygotowanie łatwego utworu
- forma muzykowania zespołowego: (duet, trio, kwartet)

Proponowana literatura (do wyboru):

Gamy:

- W. Krotkiewski - Gamy i pasaże na skrzypce cz. II
- E. Umińska – Studium gam
- A. Cofalik – Gamy dwu-, trzy-, czterooktawowe na skrzypce

Etiudy i ćwiczenia:

- F. Wohlfahrt – Etiudy op. 45 i op. 74
- K. Fortunatow – Etiudy na zmiany pozycji
- H. Schraidieck – Ćwiczenia palcowe na ugruntowanie różnych pozycji
- H. E. Kayser – Etiudy op. 20

- R. Kreutzer – 42 Etiudy
- J. Dont – Etiudy op. 37
- J. F. Mazas – Etiudy op. 36
- O. Sevcik – Changes of position and Preparatory Scale Studies
- G. Ph. Telemann – 12 Fantazji

Utwory:

- Ch. Beriot – Temat z wariacjami op.1
- C. Bohm – Perpetuum mobile
- F. Schubert – Pszczółka
- K. Dębski – Cantabile
- J. S. Bach – Gounod Ch. – Ave Maria
- A. Dvorak – Humoreska - Schumann R. – Marzenie
- F. Jambry, G. Bacewicz: Mała antologia skrzypcowa: I - Dawni mistrzowie włoscy II - Dawni mistrzowie francuscy III - Dawni mistrzowie niemieccy IV - Dawni mistrzowie polscy i czescy

Koncerty:

- J. B. Accolay – Koncert a - moll
- J. S. Bach – Koncert a – moll
- Ch. Beriot - Koncert a - moll nr 9
- Ch. Berio – Koncert G - dur nr 7
- G. Hollander – Koncert szkolny op.62
- R. Ortman – Koncert a - moll nr 12
- G. B. Viotti – Koncert D - dur nr 20
- G. B. Viotti – Koncert G - dur nr 23
- A. Vivaldi – Koncert a – moll

Sonaty:

- A. Corelli – Sonata nr 3
- A. Corelli – Sonata nr 10
- G. F. Haendel – Sonata F - dur
- G. B. Pergolesi – Sonata G - dur
- H. Purcell – Sonata g - moll

Duety, trio, kwartety

- J. Geuber – Duety op.10
- L. Kwaśnik – Miniatury klasyczne
- J. Pleyel – Duety op.24 i op. 48

Roczne minimum materiału:

- gamy durowe i molowe oraz pasaże do 4 znaków w obrębie 7 pozycji różnymi sposobami smyczkowania (detache, legato, spiccato, sautille, staccato),
- dwudźwięki: tercje, seksty, oktaw do piątej pozycji
- 8 etiud
- 4 utwory z towarzyszeniem fortepianu
- 2 koncerty (I cz. lub II i III cz.) w tym jeden z pamięci
- 2 kontrastujące części sonaty

4.3 Formy sprawdzania osiągnięć ucznia

Klasa I

Przesłuchanie promocyjne do klasy II:

1. Gama dur lub moll do 3 znaków przykluczowych w I i III pozycji
2. Dowolna etiuda
3. I część koncertu lub utwór z towarzyszeniem fortepianu

Klasa II

Przesłuchanie promocyjne do klasy III:

1. Gama dur lub moll do 4 znaków przykluczowych. III pozycja w obrębie 2 oktaw
2. Dowolna etiuda
3. I, II lub III część koncertu
4. dowolny utwór lub duet

Klasa III

Przesłuchanie promocyjne do klasy IV:

1. Gama dur lub moll do 4 znaków przykluczowych w obrębie V pozycji. Dwudźwięki do III pozycji
2. Etiuda z uwzględnieniem V pozycji, etiuda dwudźwiękowa
3. I część koncertu z pamięci
4. Utwór dowolny

Klasa IV

Egzamin końcowy:

1. Gama dur lub moll w zakresie 3 oktaw. Dwudźwięki do III lub V pozycji
2. Dwie etiudy, w tym jedna dwudźwiękowa
3. I lub II i III części koncertu
4. Dwie kontrastujące części sonaty
5. Utwór dowolny

4.4 Opis osiągnięć po zakończeniu etapu edukacyjnego

Po ukończeniu klasy I uczeń:

- gra w pozycjach I – III
- gra z zachowaniem prawidłowej intonacji, rytmu i brzmienia
- potrafi wykonać artykulacje: detache, legato, martele, portato
- wykonuje łatwiejsze dwudźwięki
- potrafi grać kwinty czyste na dwóch strunach
- gra proste akordy pizzicato i arco
- gra w granicach dynamiki piano - forte
- gra gamy do czterech znaków przykluczowych włącznie w pozycjach i ze zmianami pozycji w obrębie dwóch oktaw

- potrafi koncentrować się i pokonywać treść podczas wykonywanego utworu
- wibruje dłuższe dźwięki
- potrafi wykonać program z pamięci
- gra w zespole (duet)

Po ukończeniu klasy II uczeń:

- zna notację i aplikaturę II - V pozycji
- gra w pozycjach I – V i ze zmianami pozycji
- gra z zachowaniem prawidłowego aparatu gry
- repertuar wykonuje poprawnie pod względem artykulacyjnym, intonacyjnym i rytmicznym
- potrafi wibrować wszystkimi palcami
- gra z zastosowaniem ruchów wyrównawczych
- wykonuje artykulacje : detache, legato, portato, marcate , staccato
- gra trudniejsze dwudźwięki – seksta wielka (3. i 4 palcem) tercja mała (2. i 4 palcem)
- zaczyna grać utwory z uwzględnieniem interpretacji
- wykonuje utwory biegłościowe (duety skrzypcowe) z zastosowaniem artykulacji detache i legato
- gra gamy, pasaże i dwudźwięki (tercje i seksty rozłożone) do 3 znaków przykluczowych włącznie z zastosowaniem V pozycji sposobami detache, legato
- potrafi wykonać program z pamięci
- gra w zespole

Po ukończeniu klasy III uczeń:

- zna notację i aplikaturę VI i VII pozycji
- potrafi wykonać artykulacje: detache, legato, portato, marcate, staccato, spiccato
- umie rozpoznać styl: barokowy, klasyczny, romantyczny, współczesny
- gra z zachowaniem prawidłowej intonacji, rytmu oraz zwraca uwagę na barwę dźwięku
- wykonuje wprawki i etudy biegłościowe z zastosowaniem artykulacji detache, legato
- gra z zastosowaniem dynamiki : pp – ff - potrafi zagrać gamę D - dur i G - dur przez trzy oktawy sposobami: detache i legato oraz z zastosowaniem rytmizacji
- wykonuje utwory biegłościowe (duety skrzypcowe) z zastosowaniem różnorodnych artykulacji i smyczkowań
- gra dwudźwięki – tercje, seksty, oktawy – rozłożone
- czyta nuty a vista w wolnym tempie z uwzględnieniem tonacji, rytmu, oraz intonacji
- potrafi grać w zespole

Po ukończeniu klasy IV uczeń:

- gra z zachowaniem prawidłowej postawy
- potrafi wykorzystywać ruchy wyrównawcze
- utwory wykonuje prawidłowo pod względem intonacyjnym, rytmicznym, dynamicznym, artykulacyjnym, ekspresyjnym
- potrafi kształtować dźwięk i różnicować go pod względem barwy gra w pozycjach I – VII i ze zmianami pozycji
- potrafi różnicować wibrację w zależności od ekspresji i stylu utworu
- potrafi grać akordy, dwudźwięki, flażolety sztuczne
- gra z użyciem dynamiki pp - ff z uwzględnieniem crescendo i decrescenda
- gra prawidłowo pod względem technicznym i muzycznym
- ma opanowane gamy durowe i mollowe + pasaże i dwudźwięki do 4 znaków przykluczowych włącznie, sposobami: detache, legato, rytmizacje

- potrafi zagrać gamę na jednej strunie w obrębie jednej oktawy.
- czyta utwory a vista poprawnie w wolnym tempie z uwzględnieniem tonacji, rytmu, intonacji, dynamiki i artykulacji.
- gra w zespole
- potrafi wykonać samodzielnie przygotowany utwór - potrafi wykonać program z pamięci

4.5 Kryteria oceniania

Ocenę z egzaminu promocyjnego i końcowego ustala się (zgodnie z paragrafem 8.2 WSO) na podstawie uzyskanych punktów według następującej skali:

1. stopień **CELUJĄCY** - 25 punktów;
2. stopień **BARDZO DOBRY** – od 21 do 24 punktów;
3. stopień **DOBRY** – od 16 do 20 punktów;
4. stopień **DOSTATECZNY** – od 13 do 15 punktów;
5. stopień **DOPUSZCZAJĄCY** – 11 i 12 punktów;
6. stopień **NIEDOSTATECZNY** - od 0 do 10 punktów

"Ocena stanowi miernik umiejętności, zdolności oraz poziomu gry ucznia. Powinna być obiektywna, sprawiedliwa i zgodna z rzeczywistym poziomem gry ocenianego. Tylko taka ocena może spełniać funkcję wychowawczą, mobilizować i zachęcać do pracy" (A. Cofalik - Notatnik Metodyczny "O grze skrzypcowej i jej nauczaniu").

Podstawowymi kryteriami oceny ucznia winny być:

- stopień spełniania wymagań programowych w danym roku nauki (postępy w zdobywaniu umiejętności technicznych, muzycznych, opanowaniu utworu)
- pilność i systematyczność pracy ucznia

Należy pamiętać, że kryteria oceny w szkole muzycznej I st. winny w pewnej mierze zależeć od sytuacji ucznia. Główny cel oceny - to jej wychowawcze oddziaływanie i wykorzystanie jako bodźca do lepszej pracy ucznia:

- jakość dźwięku
- intonacja
- prawidłowe ustawienie aparatu gry dla danego ucznia
- umiejętności techniczne
- zgodność z tekstem
- odporność psychiczna
- wysiłek wkładany przez ucznia w wywiązywanie się z obowiązków wynikających ze specyfiki zajęć edukacyjnych, (paragraf 8.3 WSO)

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:

- opanował materiał znacznie wykraczający poza program nauczania danej klasy
- wyróżnia się techniczną bezbłędnością oraz wysokimi walorami artystycznymi
- cechuje się dużą dojrzałością muzyczną
- osiągnął sukcesy w konkursach, przesłuchaniach regionalnych i ogólnopolskich lub posiada inne porównywalne osiągnięcia pozaszkolne
- ocena ta winna być zarezerwowana dla uczniów wybitnie zdolnych

Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:

- opanował zakres umiejętności i wiedzy określony w programie nauczania danej klasy
- wyróżnia się dokładnością i precyzją w opanowaniu programu
- posiada prawidłowy aparat gry umożliwiający swobodny rozwój techniczny i muzyczny
- prezentuje grę bezbłędną technicznie i jednocześnie interesującą pod względem muzycznym
- uczestniczy z pozytywnym wynikiem w przesłuchaniach, konkursach, popisach szkolnych i pozaszkolnych

Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:

- opanował materiał przewidziany w programie nauczania danej klasy
- prezentuje grę poprawną pod względem muzycznym i technicznym
- posiada prawidłowy aparat gry umożliwiający mu dalsze doskonalenie techniczne i muzyczne
- bierze udział w popisach i koncertach szkolnych
- wykazuje wiedzę i umiejętności zgodnie z programem danej klasy

Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:

- opanował materiał danej klasy w zakresie umożliwiającym postępy w dalszej nauce gry na instrumencie
- prezentuje grę z wyraźnymi brakami technicznymi i muzycznymi lecz z zadatkami na postęp przy intensywnej pracy
- realizuje zadania techniczno-muzyczne klasy programowej niżej 4. Ma problemy związane z techniką gry

Możliwe jest wystawienie oceny dopuszczającej ze wszystkich przesłuchań odbywających się w roku szkolnym gry:

- uczeń nie spełnił wymagań danego przesłuchania ale ma możliwość poprawy i wykazania się w dalszej nauce
- uczeń opanował program z brakami nie przekreślającymi możliwości ich nadrobienia

W przypadku ucznia, który jest pod opieką poradni Pedagogiczno-psychologicznej (wymagane zaświadczenie) dopuszcza się obniżenie wymagań i kryteriów ocen. Istnieje także możliwość zwrócenia się z prośbą do CEA o udzielenie zezwolenia na indywidualny tok nauki.

Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który:

- nie opanował niezbędnego minimum umiejętności i materiału nauczania przewidzianego w programie danej klasy
- nie opanował programu na egzamin
- nie rokuje żadnej nadziei na dalszy rozwój techniczny

5. KOMENTARZ DO REALIZACJI PROGRAMU NAUCZANIA

5.1. Ogólna koncepcja

Działalność szkół muzycznych ma za zadanie ukierunkowanie zainteresowań muzycznych młodzieży poprzez zaangażowanie jej do czynnego uprawiania muzyki oraz kształcenie pozytywnych postaw i gustów. Nauczanie gry na instrumencie w szkole muzycznej I stopnia jest podstawowym elementem wykształcenia muzycznego, pozwalającym na określenie predyspozycji muzycznych i psychofizycznych absolwenta do dalszego kształcenia muzycznego. Program nauczania szkoły muzycznej I stopnia ukierunkowany jest na realizację powyższych celów i kierunków. Program nauczania przedmiotu Skrzypce jest dostosowany do indywidualnych możliwości. Zawiera cele i treści nauczania, wskazuje metody i formy pracy z uczniem a także materiał nauczania gry na skrzypcach, wymagania edukacyjne i procedury oceny postępów i osiągnięć ucznia.

5.2. Wskazówki metodyczne

Nauczanie indywidualne to specyficzna forma pracy z uczniem. Umożliwia dostosowanie metod nauczania do możliwości intelektualnych, technicznych ucznia, a także do jego wieku. Metody pracy lekcyjnej wynikają z ogólnie obowiązujących zasad dydaktyki oraz artystyczno - praktycznego charakteru przedmiotu. Nauczyciel powinien więc pracować z uczniami systematycznie i pogłębienie, w planowaniu materiału i tematów powinien uwzględniać zasadę stopniowania trudności. Podstawową metodą nauczania jest pokaz gry nauczyciela. Nauczyciel grając, przekazuje sposób wykonania utworu. Relacja mistrz — uczeń kształtuje osobowość ucznia i jego muzykalność. Bardzo ważne jest kształtowanie prawidłowych nawyków i postaw. Należy zwrócić uwagę by uczeń z uwagą i starannością realizował wskazówki nauczyciela. Na specjalne podkreślenie zasługuje właściwa atmosfera pracy na lekcji, życzliwa, ale i wymagająca postawa nauczyciela, wykazanie zainteresowania nie tylko dla wyników pracy ucznia nad instrumentem, ale również wynikami w nauce innych przedmiotów, warunkami domowymi ucznia, zainteresowaniami pozaszkolnymi itp. Postawa taka i szczególnie autorytet, jakim cieszy się w szkole nauczyciel przedmiotu głównego oraz indywidualny system nauczania sprzyjają osiągnięciom dydaktycznym, rozbudzają motywacyjną aktywność ucznia, ale również nakładają na nauczyciela odpowiedzialne zadanie wychowawcy.

5.3. Opis warunków niezbędnych do realizacji programu

Nauczyciel dobiera instrument odpowiedni do warunków fizycznych ucznia, instrument nie może być za duży, gdyż wywołuje to napięcia w lewej ręce i w całym organizmie ucznia. Smyczek nie może być zbyt ciężki, gdyż męczy to prawą rękę, powoduje ściskanie i wprowadza napięcia do aparatu gry. Należy sprawdzić formę podstawka: struny powinny być rozstawione niezbyt szeroko i znajdować się dość nisko nad gryfem, aby nie wymagały nadmiernego nacisku przy stawianiu palców.

W zależności od warunków fizycznych ucznia stosujemy poduszeczki lub żeberka.

Od początku nauki gry na instrumencie uczeń powinien być wdrażany do systematycznej pracy w domu, do zapamiętywania i realizowania wskazówek nauczyciela dotyczących sposobów ćwiczenia oraz ilości czasu na to przeznaczonego.

Zasady pracy w domu należy ustalić z rodzicami (opiekunami) ucznia. Do ćwiczenia uczeń powinien mieć względny spokój w otoczeniu, odpowiedni pulpit, właściwe oświetlenie.

Nauczyciel obowiązany jest dokładnie ukierunkować pracę domową ucznia w powiązaniu z tematyką lekcji, stawiać określone zadania oraz sprawdzać ich realizację. W tym celu uczeń posiada dzienniczek, do którego nauczyciel wpisuje również uwagi o przygotowaniu ucznia do lekcji oraz ocenę. Dzienniczek winien być systematycznie sprawdzany przez rodziców i potwierdzany podpisem.

Sprawdzając pracę domową ucznia należy szczególnie zwrócić uwagę na koncentrację, samokontrolę oraz odpowiedzialność za swoją pracę. Często bowiem uczniowie "wpadają", do ćwiczenia bezpośrednio z innych zajęć, ćwicząc nieuważnie, "po łebkach", wedle zasady "jakoś to będzie". Jeśli uczeń nie może przeciwyczyć całości zadanego repertuaru, powinien skupić się na jego części, opracować ją rzetelnie i z całą odpowiedzialnością poinformować o tym nauczyciela przed rozpoczęciem lekcji. Wyznajemy tu zasadę "lepiej mniej, ale lepiej".

Należy przyzwycząić ucznia, aby przed rozpoczęciem ćwiczeniem zadbał o czystość rąk, instrumentu i strun oraz posmarował smyczek kalafonią. Następnie powinien on w skupieniu odczytać zapis w dzienniczku i zaplanować czas przeznaczony na ćwiczenie. Bardziej racjonalne jest ćwiczenie dwa lub trzy razy w ciągu dnia, z przerwami na inne zajęcia i odpoczynek. Dla oszczędzania sił uczniowie winni ćwiczyć również na siedząco (zwłaszcza wprawki i etiudy, czy repertuar na etapie odczytywania tekstu). Postawa siedząca jest mniej męcząca i może sprzyjać skupieniu uwagi, no. przy analizie tekstu nutowego lub obserwacji funkcjonowania rąk w trakcie opanowywania problemów technicznych.

Przegrywając utwór i pracując nad jego interpretacją uczeń winien wykonywać i przyswajając sobie ruchy ekspresyjne ciałem - zgodnie z treścią muzyczną utworu. Brak takich ruchów ekspresyjnych obserwuje się często u uczniów występujących publicznie. Wdrażanie ucznia do odpowiedzialnej i świadomej pracy w domu kształtuje w nim nawyk samodzielnej, świadomej i odpowiedzialnej pracy nad opanowaniem instrumentu i repertuaru.

Nauczyciel powinien stopniowo, w miarę rozwoju i zaawansowania ucznia, postawiać coraz więcej swobody uczniowi w sposobach pracy nad zadanym materiałem.

Zakończenie

Program jest narzędziem niezbędnym w pracy nauczyciela jak również ważnym elementem dokumentacji szkolnej. Musi być zgodny z aktualnym rozporządzeniem Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz być dostosowany do potrzeb szkoły. Powinien jednocześnie dawać nauczycielowi pewną swobodę w pracy z uczniem, ponieważ musi uwzględniać możliwości indywidualne ucznia.

Program nauczania napisany został na podstawie:

- Rozporządzenie MKiDN z dnia 25 lutego 2011 r. w sprawie dopuszczania do użytku w szkołach artystycznych programów nauczania oraz dopuszczania do użytku szkolnego podręczników dla szkół artystycznych.
- Rozporządzenie MKiDN z dnia 28 lipca 2023 r. w sprawie podstaw programowych kształcenia w zawodach szkolnictwa artystycznego (poz. 1754 z dnia 31.08.2023 r.)
- Rozporządzenie MKiDN z dnia z 17 listopada 2021 r. sprawie szczegółowych warunków i sposobów oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów w publicznych szkołach artystycznych.
- Rozporządzenie MKiDN z dnia 26 września 2023 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów w publicznych szkołach artystycznych (poz. 2041 z dnia 28.09.2023 r.)
- Rozporządzenie MKiDN z dnia 6 czerwca 2019 r. w sprawie ramowych planów nauczania w publicznych szkołach i placówkach artystycznych.

Bibliografia

- Tomasik S. – Kompas skrzypka cz. I, Warszawa 2005
- Tomasik S. – Kompas skrzypka cz. II, Warszawa 2007
- Cofalik A. – Notatnik metodyczny o grze skrzypcowej i jej nauczaniu, PWM 2008
- Feliński Z. – Współczesne problemy dydaktyki skrzypcowej, PWM 1968
- Ostalczyk Z. – Przewodnik metodyczny nauczania gry na skrzypkach na stopniu elementarnym, PWM 1977
- Wroński T. – Zdolni i niezdolni, PWM 1979

*Program wprowadzony został zarządzeniem Dyrektora Szkoły nr
6/2021/2022 z dnia 03.03.2022 r. na podstawie UCHWAŁY nr 9/2021/2022 Rady
Pedagogicznej z dnia 02.03.2022r.*